

Els primers articles periodístics de Marcelino Domingo

Josep Bayerri Raga

Com a tortosí, com a demòcrata de conviccions republicanes i com a persona compromesa amb les esquerres des de la militància socialista, he de felicitar l'Ajuntament de Santa Bàrbara per l'encert d'estes jornades culturals i, de forma especial, per la decisió de retre homenatge, mitjançant l'exposició que avui s'inaugura i les intervencions del Dr. Josep Subirats Piñana i de mi mateix, a la figura de Marcel·lí Domingo Sanjuan, el líder polític més destacat que mai hem tingut a les nostres terres.

Deixaré de banda tractar els aspectes polítics, socials i fins i tot humans de Marcel·lí Domingo ("Marcelino" o, millor, "don Marcelino" per a la gent de l'Ebre), considerant que actualment no hi ha ningú més capacitat per a fer-ho que el Dr. Subirats, el qual en els anys trenta, gairebé un adolescent, arribà a col·laborar-hi com a membre de les joventuts marcel·linerres i, després, des del diari *El Poble* de Tortosa. Atès que al tríptic anunciador d'est acte se'm presenta com a president de l'Associació dels Periodistes, Informadors i Comunicadors de la Regió de l'Ebre (ACRE), càrrec del qual em sento molt honorat, a mi em correspon glossar la vessant periodística de Marcelino Domingo, especialment en els seus orígens tortosins.



Marcel·lí Domingo de jove, amb el seu pare i dos dels seus germans. [CAROD-ROVIRA]

És conegut que Marcelino Domingo va nàixer el 1884 a Tarragona, on el seu pare, oficial de la Guàrdia Civil i andalús d'origen, estava destinat. Era una plaça privilegiada, vora Cambrils, poble on havia nascut Dolors Sanjuan, mare de Marcelino, i on vivien els iaïos materns. Durant la seua infància i adolescència, el nostre home va moure's per diversos indrets, seguint les destinacions del pare: Lluçmajor (Mallorca), Sants (Barcelona), Valls, novament Tarragona, Ulldecona –lloc on morí la mare quan ell tenia 11 anys–, Lleida, Agramunt i, finalment, Tortosa, en ascendir Pedro Domingo a capità l'any 1901. Marcelino tenia 17 anys, i des d'aleshores la seua vida va quedar per sempre vinculada a Tortosa, a la qual ell considera la seua terra nadiua: "en Tortosa y en Tarragona tengo raíces en la tierra y en las almas", escrivia el 1937, i afegia "Tarragona y Tortosa son mis dos cunas".

Domingo estudià el Batxillerat a l'institut de Tarragona, l'únic existent aleshores en tota la província (1895-1899), continuà la carrera de Magisteri a l'Escola Normal (1899-1902) i obtingué el títol de mestre de primer ensenyament superior el febrer de 1903, dos mesos abans de complir els 19 anys. Enca-





Fotografia de 1919, on Marcel·lí Domingo apareix acompanyat de diversos amics de Tortosa i Roquetes. [CAROD-ROVIRA]

ra estudiant, el 1901, havia fet les seues pràctiques docents a l'Escola Municipal de la Mercè de Tortosa, que era l'escola pública de la ciutat. Ja amb la carrera acabada, s'instal·là definitivament a Tortosa i sol·licità una plaça de mestre que hi havia vacant al mateix centre (1904), la qual li fou denegada. Va ser llavors quan, juntament amb el seu germà Joan i la cobertura econòmica dels migrats recursos familiars, llogà un pis, a l'entrada de Roquetes, on instal·là una escola pròpia. Allí Domingo assajà una mena d'apostolat pedagògic, acompanyat d'un compromís cívic, fonamentat en el laïcisme, la coeducació i el lliurepensament, en un territori dominat per l'Església, el conservadorisme i el caciquisme, i amb un alt grau d'analfabetisme i d'ignorància.

Però anem al perfil periodístic de don Marcelino. Domingo no fou un periodista de redacció, en el sentit que avui donaríem a la faena d'un cronista, un corresponsal o un informador de carrer. El seu periodisme fou sempre d'opinió, editorialista, per bé que alguna vegada hagué d'assumir tasques del que aleshores es deia "redactor de taula" —és a dir, el que coïa la notícia i l'elaborava des de la seu del diari o l'obrador de la impremta—, i sovint hagué de fer la funció de director, tant a *El Pueblo*, com després a *La Publicidad* (1915) i a *La Lucha* (1917).

Els primers articles, però, no tingueren un caràcter polític, sinó professional. Crida l'atenció que la seua signatura apareix per primera vegada al diari *Los Debates*, portaveu del Partit Conservador, concretament de la facció fidel al ministre de Foment, el tortosí Alberto Bosch Fustegueres, confrontada a la facció que encapçalava Teodoro González, que disposava també del seu diari, *La Verdad*. A Tortosa hi havia encara set publicacions més: els republicans disposaven del bisetmanari *El Eco de la Fusión* i del setmanari *El Pueblo*; els carlistes tenien el setmanari *Ebro*, successor d'*El Estandarte Católico*, el setmanari *Libertad* i el diari *Correo de Tortosa*; els liberals tenien com a portaveu *Diario de Tortosa*, la publicació més important, i la que més longevitat va tindre en la història del periodisme tortosí; i, a més, cal fer esment del setmanari *La Veu de Tortosa*, el primer escrit en català i el de major nivell cultural.

El propietari i director de *Los Debates* era el farmacèutic Agustín Monner Mauricio, personatge immoral i cacic prepotent conegut per "Cansalada" (per la seua envergadura de dos metres d'alçada i els seus quasi 150 quilos de pes), que havia sigut alcalde de Tortosa (1897-1898). El primer article de Domingo, "Pedagogía y Educación", sortí a la primera pàgina, de les quatre en total, del núm. 2.795, corresponent al 21 d'agost de 1902, i aportà la frescor, l'espontaneïtat i el voler-ho dir tot alhora propis d'un jove de 18 anys, recentment graduat. En qualsevol cas, però, es poden observar ja alguns dels trets que marcaran tota la seua trajectòria vital: fe en l'ésser humà com a portador de valors superiors; convicció del paper de la cultura com a element transformador i alliberador; relació entre la funció del mestre, la família i el context social com a un tot complementari i integrat en la tasca educadora dels infants i els adolescents; submissió de l'individu a les normes de comportament col·lectiu, i reconeixement de la capacitat de la persona per superar-se a si mateixa des de les seues pròpies possibilitats.

Pedagogía y Educación, como retórica y elocuencia, son cosas muy distintas, aunque análogas. Comprende la Educación la cultura moral e intelectual de los hombres, limita la vida de la humanidad en sus varias fases literarias y científicas, políticas y religiosas, y determina tantas y tantas causas que nos caracterizan y que modificando un fondo común, producen cosas tan diferentes como un español de la Edad Media y un español del siglo vigésimo primero.



Matamoros patriótico

El amor á la Pátria es uno de los sentimientos más profundos y más vivos del corazón humano. El hombre, en espíritu, no ha nacido para concretarse á su muerte sola, á la soledad en su vida sino para expansionarse con la familia, con la humanidad, con la Pátria, graduación de nuestra existencia.

Si meditábulos, absortos, recordamos aquella tierra, donde descansan los que nos dieron vida, que en su seno hemos de levantar los que mañana serán sepultados bajo el terruño, ceniza de nuestros antepasados, la Pátria se nos presenta, vemos en ella, en ella admiramos el solo santuario en que puede arder la llama de nuestro espíritu.

Contemplemos con los ojos de la realidad, sin apasionamiento ninguno esas infelices ordas, que desconocen su Patria; que no la tienen. Los vireis pálidos, tristes, sin sentimiento ninguno, sin cariño á nadie. Y así viven, sin saber como viven, y mueren sin saberlo, sin quedarles el triste consuelo de mezclar sus cenizas con aquellas partecillas pequeñas, diminutas, invisibles... ceniza de sus padres.

Dentro de un pueblo, dentro de su Patria, ese elemento que se levanta insensible, no ya al provecho de todos sino á su honra, la muerte le arrebató del mundo que le vio nacer para que el suelo, que él ha despreciado, inculto, esteril por la sangre de sus hijos, rompe lanzas que le unian con los demás y le sepulta en los abismos del desprecio, de la deshonra; es separado como el hijo que desconoce la paternidad de quien le engendró.

Es imposible ser al mismo tiempo prelado y patriota, por que sobre esto está escrito, lo siguiente: "Nadie puede servir á la vez á dos señores." El patriotismo se opone al Evangelio, como la guerra á la paz, como la ignorancia al saber. Al clérigo le está vedada esta pasión; su sentimiento, no puede alcanzarlo, no puede desenvolverlo su inteligencia. O sino, por qué en España, los curas no van á la guerra? ¿Lo impide el caracter de su misión? ¿Por lo menos, han consagrado en pro de su Patria el patrimonio? ¡Morir por la Patria! ¡¡Qué bello morir! Poco aprovecha á España que sus hijos mueran en la guerra, sino van á ella para morir matando.

Si el señor Matamoros, como todos sus colegas, aprendió en su Seminario á odiar la libertad, á abominar del siglo, á desfigurar la historia, á aborrecer la ciencia (cómo quiere ese hombre inculcar en los niños un sentimiento que él nunca tuvo, una pasión que no conoció, un trapo que combatió!

MARCELINO DOMINGO.

La educación, no sólo es la que se da en las escuelas y proviene de la acción directa de los pedagogos, sino que hay una educación natural, por la influencia del medio social en que se vive: las costumbres, la casta, la raza, las instituciones políticas, la religión [...]

Si el hombre de hoy se parece poco al del siglo XV [...] también [es] porque en el aire en que vivieron unos y otros, contrajeron instintiva y insensiblemente costumbres muy diversas de espíritu y de corazón [...]

Muy distinto es el objeto de la Pedagogía, exposición de doctrinas y métodos que un Maestro de la educación puede emplear. Bajo este punto de vista se extiende el concepto educativo a la influencia que un hombre ejerce sobre otros, instruyéndolos, formándolos. [...] arrancando de las garras de la ignorancia para convertirlo en un ser digno de la sociedad en que nació, a la cual se debe y cuyas costumbres le han de servir de molde y ha de obedecer y cumplir.

La educación del pueblo es a la vez la consecuencia de todo lo que [el pueblo] cree y la fuente de todo lo que será [...] [considerando que] la mejor [pedagogía] es la que no quiere imponerse, [...] que reconoce los límites de su poder. La que se hace uno a si mismo, no la que se aprende en los libros.

"Pedagogía y Educación". *Los Debates* [Tortosa], núm. 2.795 (21-VIII-1902), pàg. 1.

Pareix, però, que Marcelino no es devia trobar gaire a gust en aquelles pàgines que destil·laven el més pur carquisme tortosí, i al diari tampoc li devia fer gaire gràcia la modernitat d'idees que Domingo aportava. Segons considera Carod-Rovira, fou el mateix Monner qui féu fora Marcelino, malgrat que ho disfressà educadament tot aconsellant-li que portés les seues col·laboracions escrites al setmanari republicà i obrerista *El Pueblo*, òrgan d'Unió Republicana. Així degué ser, atès que tan sols dues setmanes després, a la pàgina 2 del número 83 d'*El Pueblo*, corresponent al 6 de setembre, apareix l'article "Matamoros patriótico", de caràcter marcadament anticlerical, on Marcelino Domingo respon amb contundència a l'article signat pel canonge Josep Matamoros, director del setmanari integrista *El Estandarte Católico*. En est escrit sorgix amb claredat una de les vessants polítiques que acompanyarien per sempre la trajectòria de Marcelino Domingo: el seu anticlericalisme, entès no pas com a antireligiositat, sinó com a bandera de combat contra la institució de l'Església espanyola de principis del segle XX, fidel servidora dels interessos de la dreta més reaccionaria.

El amor a la Patria es uno de los sentimientos más profundos y más vivos del corazón humano. El hombre, en espíritu, no ha nacido para concretarse a su muerte sola, a la soledad en su vida, sino para expansionarse con la familia, con la humanidad, con la Patria, graduación de nuestra existencia. [...]

Es imposible ser al mismo tiempo prelado y patriota, por que sobre esto está escrito, lo siguiente: "Nadie puede servir a la vez a dos señores". El patriotismo se opone al Evangelio, como la guerra a la paz, como la ignorancia al saber. Al clérigo le está vedada esta pasión; su sentimiento, no puede alcanzarlo, no puede desenvolverlo su inteligencia. [...]

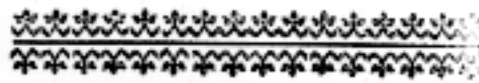
Si el señor Matamoros, como todos sus colegas, aprendió en su Seminario a odiar la libertad, a abominar del siglo, a desfigurar la historia, a aborrecer la ciencia (cómo quiere ese hombre inculcar en los niños un sentimiento que él nunca tuvo, una pasión que no conoció, un trapo que combatió!

"Matamoros patriótico". *El Pueblo* [Tortosa], núm. 83 (6-IX-1902), pàg. 2.

Y según tradición que se remonta de los primeros siglos de la creencia, en el cielo, al lado de Dios, moran solamente los que no cuidáronse de estudiar, de investigar, de descubrir el por qué de su fe, si la plegaria era acogida, si necesario el rezo, los que, necios, creyeron por que creyeron, rezaron para pedir, lloraron sus dolores.

Y si el Dios de la religión cristiana es el único, el verdadero ¿por qué solo ha de amparar á los que nacidos donde en él se cree, les obligaron á creer?

Los de la escuela de Zenón, virtud pagana de los estoicos; el infeliz de color cobtizo ó etiope que vió la luz en América ó Africa, y allí recibió el beso maternal, enseñándole á adorar á su Dios, y aprendiendo en países exóticos á nuestra patria un rezo, una plegaria, que con convicción firme de ser oída elevó á su Edén: y fué santo, y se martirizó y murió por su religión; si hay cielo ¿por qué no ha de ir allí?



Á VUELA PLUMA

El alma de los genios

Esa pregunta, que un día oí al pasar á la ventura por delante un café, con otras muchas frases que arrastra el aire en su aterrador silencio, guardando conceptos, sabias verdades, discusiones muchas, me obligó á estudiar, á pensar, á discurrir, á preguntar sobre el destino de esas almas, que engendraron humanidades nobles, que formaron genios.

Esa futura vida, tan misteriosa, hace descansar eternamente en un limbo, lugar donde no se goza, donde no se pena, donde la existencia sea como fué es

8

Les seues col·laboracions, del mateix estil, continuarien publicant-se a *El Pueblo* al llarg de tot l'any següent, amb comentaris del mateix gènere i contingut anticlerical i antisistema. Esta nova faceta periodística creix, alhora que comença el compromís polític, sense oblidar, però, els articles de contingut educatiu. En una sèrie anomenada "A vuela pluma", que després es publicaria com a separata, formula la seua proposta sobre "La nueva escuela", mitificant la institució educativa, però amb un to d'apassionament i exaltació que es demostra en expressions com les que hi ha a continuació.

La escuela forma la ciencia, la escuela da la religión, la escuela es el templo; en ella oremos, supliquemos y los que más puedan, los que sean más, sacrifiquense, luchen, mueran, sean mártires, enaltezcan la ciencia, rediman la humanidad, salven al mundo de esa mortal modorra.

Se han de formar escuelas que sean templos, que sobresalgan, no en belleza y suntuosidad material, sino en hermosura de espíritu, en grandeza de pensamiento, que su estética sea el amor y el saber. La escuela ha de ser a la vez taller de aprendizaje, aplicación del trabajo manual y con una instrucción completa se desenvolverá el alma, se desarrollará el cuerpo, se hará el hombre.

"La nueva escuela", al retallable d'*El Pueblo* [Tortosa], que amb el títol de "A vuela pluma" començà a ser publicat en aquell diari el mes d'agost de 1903, pàg. 59.

Així i tot, a mitjan 1904 abandonà l'activitat periodística per tal de concentrar-se en la posada en marxa de l'escola de Roquetes –a la qual ja s'ha fet esment abans– i en la seua gran afecció a l'art dramàtic, conseqüència de la qual va ser l'organització d'un grup escènic, gairebé familiar, que actuava al Teatre Balneari de Remolins i al Teatre Principal de Tortosa, i també la creació d'obres dramàtiques d'escassa qualitat, tot siga dit, com ara *La Sabiota* (1905) i *Flores del almendro* (1906).

La recentrada al periodisme es produí el 1907, amb col·laboracions al diari barceloní *La Publicidad*, portaveu de les tesis de Solidaritat Catalana. Marcelino Domingo tenia ja 23 anys, un elevat nivell de coneixements i un gran bagatge cultural, fruit d'un intens treball d'estudi i de reflexió social. La nova presència a la premsa es fa amb un to més acadèmic, demostrant una major maduresa i, alhora, projecció política. Els articles analitzen la realitat espanyola tot apostant per un regeneracionisme en la línia del sorgit a finals del XIX a l'entorn de l'aragonès Joaquín Costa. És en estos moments que entra en contacte amb Lluís Companys, Francesc Layret, Joaquim Salvatella i Gabriel Alomar, i comencen a fer projectes polítics conjunts. Els desplaçaments a Barcelona són freqüents, malgrat no intervenir encara directament en els afers polítics del republicanisme autonomista. Articles sobre Salmerón, Unamuno o la política general del país, publicats els anys 1908 i 1909 a *La Publicidad* demostren el nou tarannà, alhora que van concretant el pensament "marcel·linista".

Escribamos, con la mano que baja lenta, lentamente los ojos, la palabra-ofrenda; y a seguida, rebote con furia la pluma, y, lenta, lentamente suba cariñosa la mano a los ojos que lloran... Sean lágrimas las palabras. Lágrimas que vayan corazón adentro y vivan eternas como un amor; lágrimas que rebrillen y rebrinquen en la cara, como rebrinca un rezo, en días de fanatismo, en los labios carnosos de una dignidad cristiana. [...]

Desde ayer en el alma, en el cuerpo de Salmerón vive la muerte... Ya no existe; ya no es... ¿Una historia de su historia? No... Las gentes tejerán la historia escribiendo las palabras: «Los muertos gobiernan a los vivos»... Salmerón no fué comprendido... Quizá todo el dolor de sus últimos años, cuando afanoso volvió los ojos a Cataluña, cuando llamó y congregó al pueblo –porque en España no peligraban, ni peligran los partidos, sino el pueblo– [...] Aprender un ideal, grabarlo en el alma y vivirlo en el alma, y en la vida,



admirar como la sapiencia rutinaria, encastillada en la torre de marfil, como el egoísmo utilitario y mezquino, como la soberbia, como la ignorancia, pasa y pasan con esa sonrisa que Anatole France, humorista y filósofo, selló para siempre en la faz grotesca del simio. [...]

Pi y Margall supo también de este silencio y de este dolor... Zola, sintió también en el espíritu la sonrisa de los simios, la zarpa de la ignorancia ensobrecida. [...]

Todos, unos y otros, avergonzados y contritos, formaremos luego en este nuevo culto, que se espiritualiza en España, luego de haber sido el culto de los que no conocieron decálogos y mandamientos: el culto de los muertos. Y, desgraciado el pueblo que no sabiendo honrar la vida, busca en la muerte su fuente de salud.

Comentari necrològic sobre Nicolás Salmerón publicat a *La Publicidad* [Barcelona] i reproduït a *El Pueblo* [Tortosa], núm. 794 (5-ix-1908), pàg. 2.

La vocació d'entrar en la política de l'Estat i polemitzar en temes de caràcter general queda encara més evident en l'agra resposta al comentari aparegut a la premsa de Madrid signat per Miguel de Unamuno. Unamuno, aleshores de 44 anys, era ja catedràtic de Grec i rector de la Universitat de Salamanca, i personatge conegut arreu pel seu espanyolisme i la seva posició despectiva respecte a Catalunya i el català. Domingo, en la línia d'Eugeni d'Ors, Josep Carner i Miquel dels Sants Oliver, denuncia la ignorància que sovint es té des de l'Espanya profunda quant a la realitat social, política i cultural de Catalunya. El catalanisme de Domingo, que tant seria posat en dubte anys després, queda ja patent en estes ratlles.

Unamuno ha escrito un nuevo artículo. Excusado es decir que en este nuevo artículo, Unamuno habla de Cataluña. Y al mentar a Unamuno y a Cataluña, ya se sabe que se expresa el juicio en estas tres palabras: "Unamuno contra Cataluña". [...]

Unamuno no la conoce (Cataluña), no la siente y habla, habla, habla, como si fuera concusiendo con citas y acotaciones una sabia crítica. La originalidad y el absurdo distanciados por un franqueable aledaño, tientan el ingenio del rector salmantino y como, en casa de dos puertas, para guardarla ha de levantar centinela en una y en otra. Lo triste es contemplar cómo las pasiones van minando el espíritu de un hombre que guarda tan soberano culto a la idea. [...]

¿Una mano que lo trajera a Barcelona y en el centro de las Ramblas, frente a la ciudad, le ofreciera una cuartilla y una pluma de oro para que viéndonos, sintiéndonos, escribiera de esta tierra catalana...! Unamuno, conscientemente, divulga el sofisma y resguarda con astucia la verdad. En España hay una casta de estos hombres. [...]

La hipocresía erigida en dogma por un hombre de talento. La cuquería y el sofisma practicados luego de predicar la verdad [...] Arroparse con la vesta de Renan y guardar en tesoro el corazón de Gorgias y de Protágoras. No es ridículo; es triste... Es doloroso escribir en la casilla de los desengaños españoles, el nombre, el título de las últimas esperanzas.

Cataluña no es soberbia; es orgullosa porque es fuerte. Sus hombres no miran siempre al Gobierno; los ojos buenos, sabios, se dirigen a la casa, al taller, al campo, al libro que va descubriendo verdades, que va ofrendando pensamientos [...] Hay en Cataluña lo que desgraciadamente, reconócese o no, no existe en Castilla: inquietud espiritual i conciencia colectiva. [...]

¿No es bárbaro decir a Barcelona, en uno de estos días de agitación espiritual, que es una ciudad ambiciosa, egoísta, utilitaria: casi, casi, una ciudad muerta?. ¿No es bárbaro arrancar una esperanza de un alma?. Señor Unamuno: no sois un sabio, no sentis la vida; no amais la verdad: sois un rutinario profesor de griego, un inútil maestro de una lengua muerta.

"Cataluña y Unamuno", publicat a *La Publicidad* [Barcelona] i reproduït a *El Pueblo* [Tortosa], núm. 805 (14-x-1908), pàg. 1.

EL PUEBLO

SEMENARIO DEMOCRATICO

ÓRGANO DEL PARTIDO DE UNIÓN REPUBLICANA DE TORTOSA

AÑO II

Preços de suscripció

En Tortosa al mes. 0'50 pesetas.

Fuera trimestre. 1'50 id.

Sábado 6 de Septiembre de 1902

Puntos de suscripció

En la Redacción y Administración calle de

Marcabenas, 3, 1.º, 1.ª

Núm. 83



El març de 1909 *El Pueblo* de Tortosa, òrgan de la Unió Republicana des de 1903, passa a l'òrbita del Partido Republicano Autonomista, i abandona, així, la relació amb el radicalisme lerrouxista. És en est moment que Marcelino Domingo assumix un compromís directe amb el periòdic i, a poc a poc, va esdevenint-ne el seu motor ideològic. El nombre d'articles signats per Domingo creix ràpidament, especialment aquells que assenyalen la línia d'opinió i l'orientació del republicanisme tortosí.



Dibuix de 1909 que representa Marcel·lí Domingo aixecant una Tortosa enfonsada pel caciquisme. [CAROD-ROVIRA]

Paral·lelament, Domingo va augmentant el seu protagonisme i la seua carrera política, especialment a partir de les eleccions municipals del 2 de maig de 1909, en què la candidatura republicana, simpatitzant de Solidaritat Catalana i oposada als republicans radicals, obté una victòria aclaparadora. Guanya a quatre dels cinc districtes municipals, amb més de cinc mil sufragis, i esdevé la minoria majoritària del Consistori (10 regidors), seguida dels partits dinàstics (2 els conservadors i 4 els liberals), els republicans radicals (3), el partit demòcrata (1) i un independent, que completaven els 21. Així i tot, el Govern, d'acord amb la Llei electoral aleshores vigent, nomenà alcalde per Reial Ordre el conservador José Domingo Grego, que governaria l'Ajuntament per decret al marge dels regidors elegits.

Marcelino Domingo, regidor de Tortosa als 25 anys, assumix el paper de cap de l'oposició i té brillants intervencions a les sessions de l'Ajuntament, de les quals es fa ressò *El Pueblo*. Engega en especial una lluita contra tota mena de caciquisme, representat pels conservadors, contra el poder imposat, i una decidida campanya per la supressió de l'impost municipal de consums que gravava l'entrada de tot tipus d'aliment i matèria combustible a la ciutat, cosa que suposava l'augment dels preus. No obstant això, amb un to clarament pedagògic, no s'està de renyar el conjunt de la ciutadania en considerar que l'electorat que els ha portat a l'Ajuntament no els dona el suport que ell considera merèixer.

Nuestra experiencia nos autoriza a escribir estas palabras. Desde que llegamos al Ayuntamiento, cumpliendo lo que prometimos en manifiestos, —que quedan siempre en pie— no hemos descuidado un solo día este problema esencial de los consumos, problema del que dependen el de las subsistencias, el del régimen municipal, el de la riqueza urbana. [...]

Los concejales republicanos ya hemos cumplido. Llegó este último día de la Junta Municipal, día en que iba a resolverse el problema de más trascendencia para Tortosa, y el reducido espacio del salón de sesiones que se reserva para el público, estaba completamente vacío. El pueblo no acudía a la sesión de más importancia, de un noble interés, que se iba a celebrar en todo el año. El pueblo que luego se cree con derecho a exigirnos cuenta y razón a nuestros actos, nos dejaba solos.

Si el pueblo de Tortosa quiere redimirse del impuesto de consumos [...] ha de salir de su quietismo, de su indiferencia, de su indolencia: ha de moverse, ha de imponerse, ha de vivir. [...] Si el pueblo se empeña, ajeno a toda inquietud y a todo rejuvenecimiento, siga en su acomodo. Pero no se crea después con autoridad para arrojar la piedra a los que un día y otro día, hemos visto si dejábamos un poco de fuego en las entrañas secas de los hombres.

“La supresión de los consumos”. *El Pueblo* [Tortosa], núm. 911 (1-x-1910), pàg. 1.

Marcelino Domingo, ja com a líder indiscutit del republicanisme tortosí, es presenta des d'aleshores a totes les conteses electorals que es convoquen. A les eleccions legislatives de 1910 i a les de diputats provincials de 1910 i 1913 no surt elegit; en canvi és reelegit regidor de Tortosa el novembre de 1913 i, definitivament, diputat al Congrés per primera vegada a les legislatives de febrer de 1914. Pocs mesos després compliria els 30 anys.

L'agost del 1917 participa activament en l'organització de la vaga general, alhora que el periòdic *La Lucha*



de Barcelona, que ell havia fundat l'any abans amb Companys i Layret, publica els seus articles “¿Que espera el Rey?”, on demana l'abdicació d'Alfonso XIII, i “Soldados”, on crida a la desobediència de la tropa contra les ordres injustes dels seus comandaments. És detingut i empresonat per l'autoritat militar, però la seva imatge es projecta definitivament a l'escenari de la política catalana i espanyola.

Bibliografia bàsica consultada per a aquest treball:

CAROD-ROVIRA, Josep Lluís. *Marcel·lí Domingo. De l'escola a la República*. Tarragona: El Mèdol, 1989.

FOGUET MARSAL, Joan Baptista. *Datos para la historia política de Tortosa. Las hazañas de Marcelino Domingo y las peripecias de un alcalde de Real Orden*. Tortosa: Impremta Querol, 1919.

POBLET GUARRO, Josep Maria. *La catalanitat de Marcel·lí Domingo*. Barcelona: Teide, 1978.

PUJADAS MARTÍ, Xavier. *Marcel·lí Domingo i el marcel·linisme*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1996.

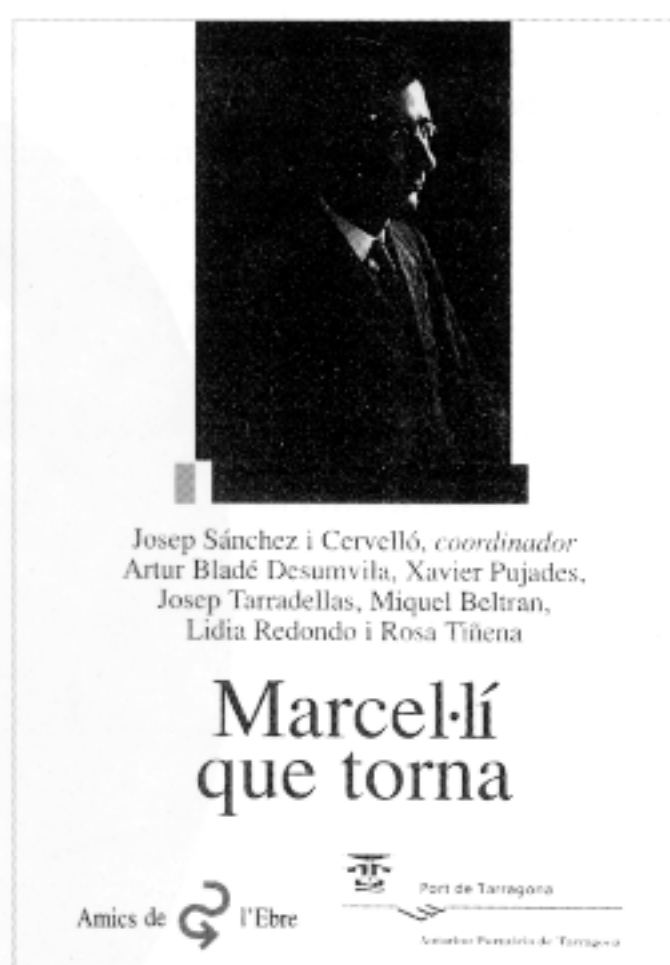
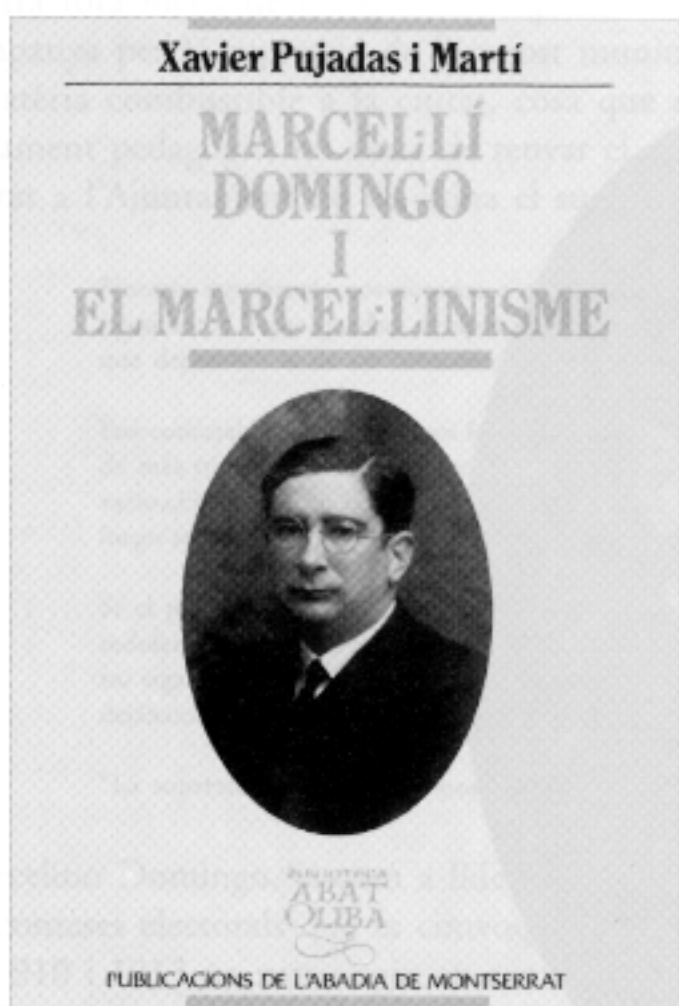
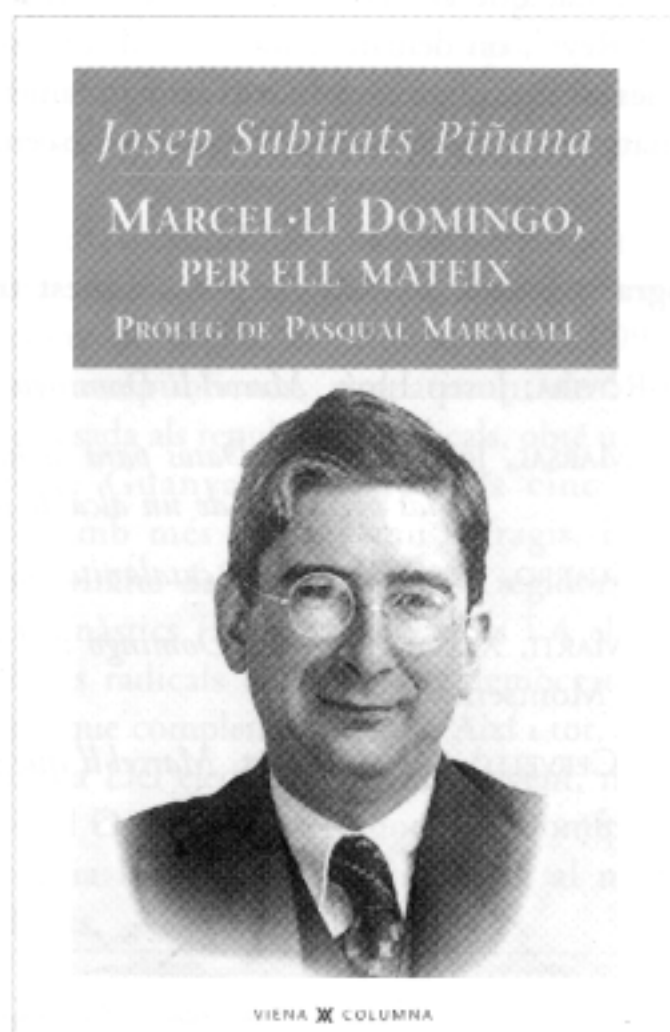
SÁNCHEZ CERVELLÓ, Josep i altres. *Marcel·lí que torna*. Tortosa: Amics de l'Ebre, 1995. (“Lletres de l'Ebre”)

NOTA: Est article correspon a la conferència organitzada pel Centre d'Estudis Planers que, amb els mateixos títol i continguts, es va fer el dia 11 de maig de 2001. Ha sigut el mateix autor qui n'ha facilitat la versió escrita.



[Font: CAROD-ROVIRA]





Reproducció de les cobertes de quatre llibres, com a mostra de la ja extensa bibliografia que ha generat la figura humana i política de Marcel·lí Domingo.

